

A MŰVÉSZETOKTATÁS HELYZETE A 21. SZÁZADBAN

Művészeti körkép – Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről**
(E-könyv)

2020 őszén jelent meg az MMA MMKI kiadásában a *MŰVÉSZETI KÖRKÉP* című tanulmánykötet, amelynek alcíme: Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről. (Lásd: fenti **E-könyv**) A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelmélet és Módszertani Kutatóintézete támogatásával Váradi Judit egyetemi docens vezetésével a Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program és a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar Zenepedagógiai Kutatócsoportja 2018 novemberében indított felmérést az Észak-Alföld régióban (Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében). A kutatás az általános iskolás tanulók kötelező tanórákon kívüli művészeti tevékenységét és a művészeti rendezvényeken való részvételének lehetőségeit vizsgálta. A tanulmánykötet hitelességét az is alátámasztja, hogy több mint kétezer diák, szülő, majd másfél száz művészeti tárgyat oktató pedagógus, valamint jónéhány intézményvezető és kulturális szolgáltató válaszait elemezte. Ezen kutatási eredmények hiteles képet adnak az iskolán belüli és kívüli foglalkozások szükségszerűségéről, létjogosultságáról.

A vizsgálat összegző eredményét a *Művészeti körkép* című kötetben adták közzé, amely 18 szerző írását tartalmazza. A kutatócsoport munkáját azonban többen segítették, akik szakértelmükkel hozzájárultak a kutatás sikeréhez. A

szakmai lektorok Pusztai Gabriella a Debreceni Egyetem Humántudományok Doktori Iskola vezetője és Fényes Hajnalka a Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program témavezetője és oktatója.

„A tanulmányok alapjául szolgáló kutatás nem titkolt célja az volt, hogy hozzájáruljon a művészetoktatást végző kollégák és a köznevelési intézmények sikeres és eredményes együttműködéséhez” – fogalmazta meg az előszóban Kocsis Miklós az MMA MMKI igazgatója.

Úgy gondolom, hogy ez a célkitűzés lebegett a tanulmánykötet valamennyi készítőjének szeme előtt, hiszen a művészetekben rejlő értékek, olyan erkölcsi alapot biztosítanak a felnövekvő nemzedék számára, amelyekre mindenkinek szüksége van a hétköznapokban. Véleményem szerint ez a kutatás olyan folyamatok mozgatórugója lehet, amelyek mindenképpen pozitív irányba mozdíthatják a felnövekvő nemzedék művészeti nevelését.

Az olvasó egy hiánypótló tanulmánykötettel találkozik, ezért is ajánlanám mindenkinek számára, aki a gyermeknevelés, a művészeti, esztétikai nevelés és a művészetpedagógia kérdésköréhez érdeklődéssel fordul. De mindenképpen fontos megemlítenünk azt is, hogy a tanulmány azokat is megszólítja, akiket csak a gazdasági sikerre váltható tantárgyi képességek és teljesítmények alakulása és a nemzetközi összehasonlítása érdekel – összegezte Pusztai Gabriella a bevezetőben.

Hiszen az elemzések alapján vitathatatlanul megállapítható, hogy a gyengébben teljesítő tanulók felzárkóztatása, a lemaradás kockázatával iskolába indulók támogatása a művészeti neveléssel kezdetét veheti.

A kötet segítségével szolgálhat arra, hogy hogyan lehetne eljuttatni a művészetet – mint értéket – a lehető legtöbb gyermek számára Magyarország bármely területén.

Meglepetésként érhet minket az a tapasztalat, hogy a tanulók felének még soha nem adódott lehetősége művészeti előadásokon való részvételre. Ebből adódóan arra a következtetésre juthatunk, hogy a kulturális fogyasztás és a művészeti tevékenység napjainkban különösképpen exkluzívvá vált. A kutatás abba is enged bepillantást nyerni, hogy az alacsonyabb iskolázottsággal rendelkező vidéken kulturális kirekesztettségben élők, de még a diplomások egy része is (kétötöde) kulturális területesen teljesen passzív életet él. Ez még jobban lelkesítően hathat a kulturális szférában dolgozóakra, és a pedagógusok számára is hatalmas kihívást jelenthet, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a kulturális lehetőségek színes tárházába.

A kutatás bemutatásában Váradi - Hörich - Márkus¹ kutatók arra fókuszáltak, hogy a gyermekeknek a kötelező oktatásban jelenlevő művészeti tárgyak mellett van-e, ha igen, milyen lehetősége van a tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli művészeti tevékenységekre, illetve mennyire élnek ezekkel a lehetőségekkel. A kutatás öt dimenzióban vizsgálta a művészeti rendezvényeken való részvételt és az általános iskolás tanulók kulturális attitűdjére és ízlésére ható, azt befolyásoló tényezőket. A kutatás eredményeinek validitását támasztja alá, hogy a feladatellátási helyek kiválasztása a településtípus (megyeszékhely, város, község), a fenntartótípus (tankerület, egyház, egyéb) szerint reprezentatív, valamint figyelembe vették az egyes megyékben az alapfokú művészetoktatási intézmények (AMI) arányát is.

A vizsgálat külön-külön kitért a tanulók és szülők korábbi és jelenlegi művészeti tevékenységére, kulturális fogyasztására, a családon belüli közös művészeti tevékenységekre, valamint a pedagógusok és intézményvezetők művészeti nevelésről alkotott véleményére összpontosított. Ezek mellett még külön figyelmet fordítottak a kutatók a szolgáltatói oldal vizsgálatára is, hiszen különböző mutatókon keresztül szociodemográfiai háttérváltozókat is lehetőség van feltárni, amelyek segítik a megértését annak, hogy az adott települési körülmények között hogyan működnek művészeti, elsősorban zenei képzéssel foglalkozó intézmények. Tehát átfogó képet kaphatunk ebben a kutatásban arról, hogy milyen művészeti tevékenységek mennek végbe egy adott településen működő alapfokú oktatási intézményben, ha megismerjük a művészeti szolgáltatók kínálatát, annak kapcsolatát az intézmények vezetőivel, szakos pedagógusaival és tanulóival.

A kötet második tanulmányában Váradi és Kiss² részletesen bemutatja a művészeti oktatás kurrikuláris kínálatát és a kötelező tanórán kívül iskolán belül szabadon választható művészeti aktivitás lehetőségeit. Az intézményvezetők által kitöltött kérdőív segítségével reális képet kaphatunk a művészetoktatás humán, infrastrukturális és pénzügyi háttéréről, eredményeiről, nehézségeiről és hatásairól. A kutatás rámutatott, hogy a hatékony művészetoktatás alapfeltétele a művészileg elkötelezett és pedagógiai jól képzett tanárok jelenléte, valamint a helyzetet jelentősen segítené az óraszámok növelése és az

¹ Váradi Judit – Hörich Balázs – Márkus Edina: *Az extrakurrikuláris művészeti tevékenységek és rendezvények lehetősége – A kutatás mintája és módszere.* 13-18.

² Váradi Judit – Kiss Julianna: *A művészeti nevelés kurrikuláris lehetőségei – Intézményvezetői tükrök*

egyéni tehetséggondozás lehetőségének megteremtése. A tanulmány olvasójának egy rövid történeti áttekintésben lehet része a témát illetően, hiszen fontos tisztában lennünk azzal, hogy a XX. században nagy változások mentek végbe a különböző pedagógiai szemléletmódokban. Fontos néhány olyan emblemikus személyt megemlíteni, akiknek köszönhetően sokszínűvé vált a pedagógiai gyakorlat: John Dewey nevelési koncepciója, Célestin Freinet pedagógiája, Émile Jacques-Dalcroze saját módszere, Carl Orff metódusa, Rudolf Steiner nevéhez köthetően a Waldorf-iskolai mozgalom magyarországi megvalósítója Klebelsberg Kuno, Gulyás György békéstarhosi iskolareformja és Kodály Zoltán egész személyiséget formáló koncepciója.

A jelenleg alapfokú művészetoktatási intézmény keretei között működő művészetoktatás speciális működéséhez hozzájárul, hogy nemcsak kizárólag a saját tanulóit fogadja, hanem azokat a tanulókat is, akik más iskolában végzik a közismereti tárgyaikat.

Váradi és Kiss rávilágít olyan kardinális kérdésekre is, hogy a kurrikuláris lehetőségek színterén milyen nehézségekkel kell szembesülni. Hiszen ez a tanulmány átfogóan vizsgálja az oktatást befolyásoló tényezőket is, miszerint: humán feltételek, infrastruktúra, szülői háttér, tanulói hozzáállás valamint anyagi feltételek. Általános tapasztalatként az is megfogalmazódik, hogy nagy általánosságban a tantestületeket az elöregedés tendenciája jellemzi, különösen a művészeti tárgyaknál okoz ez nehézséget. Tehát a művészeti tevékenységeket pozitívan befolyásoló tényezők mellett negatívumokkal is találkozunk. A kérdőív kitöltői kiemelték a művészeti nevelés hátránykompenzáló szerepét és transzferhatását is, miszerint erősíti a tanulási nehézségekkel küzdők önbecsülését, pozitívan befolyásolja a diákok iskolai tevékenységeit, viselkedésüket. Több pozitív hatást emelnék ki: empátikus viselkedés, tanulás támogatása, nyitottság, kitartás, kiegyensúlyozottság, kulturált viselkedés, komplex fejlődés, munkára nevelés, önismeret, önbecsülés, önfegyelem, együttműködés, hagyományok megismerése, finom motorikus mozgások fejlesztése, esztétikai érzék fejlesztése, érzékenyítés, koncentráció fejlesztése.

Negatív felvetésként megfogalmazódott a válaszadók körében, hogy a siker esetén felmerülő önértékelés torzulását okozhatja. Ezzel ellenben pedig a siker be nem teljesedése is egy tipikus „veszélyforrásként” motivátlanságot okozhat.

Következtetésképpen levonható a tanulmányból, hogy a felmerülő problémákra megoldást jelenthetne a szabadon felhasználható órakeret, az óraszámok növelése, szakmai továbbképzések szervezése, a pedagógusok

ösztönzése az ezeken való részvételre. A művészeti oktatás hatékonyságának növelése érdekében térítésmentessé kellene tenni a képzést, hogy a gyermekek anyagi státuszkülönbségektől függetlenül is részt vehessenek a képzésen.

A tanulmánykötet következő írásában³ megerősítést nyerünk abban, hogy minden eredményes oktatási rendszer kulcsfigurája a pedagógus. Ez egy visszatérő megállapítás, amely folyamatosan jelen van mind a hazai, mind a nemzetközi neveléstudományi kutatásokban. Hatványozottan igaz ez azokra a pedagógusokra, akik művészetközvetítéssel, művészeti neveléssel foglalkoznak. A művészet változó dinamizmusával továbbra is összhangban kell maradnia a gyermeki érdeklődésnek és a megváltozott technikai lehetőségeknek. Ehhez két kulcsfontosságú változó vizsgálatára van szükség: rendszeres művészeti tevékenység végzése és az önképzés lehetősége. Sz. Fodor és Kerekes tanulmányában bemutatásra kerül a művészetközvetítői tevékenységet végző általános iskolai tanárok szakmai életében az, hogy megjelenik-e a művészettel való aktív kapcsolat és a szakmai fejlődés igénye és annak lehetősége. A tanulmány kitér a XXI. század gyors változásai miatt adódó alkalmazkodás szükségességére is, hiszen a Világgazdasági Fórum (World Economic Forum) 2020-ban végzett vizsgálata szerint is változott a készségek fontossági sorrendje. Előtérbe kerültek egyéb kompetenciák, mint például: komplex problémamegoldás, kritikai gondolkodás, kreativitás, humán menedzsment, tevékenységkoordináció, érzelmi intelligencia, mérlegelés és döntés, szolgáltatásorientáció, megegyezés (egyezkedés) és kognitív rugalmasság.⁴

A művészetre szükség volt, hogy az ember kiteljesítse magát, most pedig a művészet az a lehetőség az ember számára, amely segít emlékezni arra, amiért érdemes volt emberré válni.⁵

Erre mutat rá Kiss – Bartalis - Borsos⁶ a tanulmányában mialatt a zeneoktatás módszertani kérdéskörével foglalkoztak. A XX. században került ismét a figyelem középpontjába a zene nevelő szerepe, de ezúttal a zene általi

³ Sz. Fodor Adrienne – Kerekes Rita: *Művészeti tevékenység és önképzés – A művészetközvetítő pedagógus szakmai megújulásának lehetőségei.* 37-54.

⁴ World Economic Forum, 2016; CSÉPE Valéria: *Túl a tanórán. Művészetek és a fejlődő, kibontakozó ember* (ppt), é. n.

<https://www.oktatas2030.hu/muveszetek-a-tanulas-szolgالاتaban/> (Letöltés ideje: 2021.04.26.)

⁵ LOSONCZI Ágnes: *A zene életének szociológiája.* Budapest, Zeneműkiadó, 1969, 23-26.

⁶ Kiss Julianna – Bartalis Izabella – Borsos Blanka: *A tanulók extrakurrikuláris művészeti tevékenységei a háttérváltozók tükrében.* 55-70.

nevelés, az általános képességek fejlesztése is a kutatások tárgyát képezi. Fontos megállapítást is olvashatunk a tanulmány ezen részében, miszerint a művészeti nevelés egyszerre cél és eszköz.

A kutatócsoport tanulmányaiban többször is olvashatunk az extrakurrikuláris művészeti tevékenységek kapcsán a család kulturális és gazdasági tőkéjének összefonódásáról is. Bourdieu⁷ szerint a kulturális tőke egy műveltség, tudás, mely gazdasági tőkévé is konvertálható. A szülők iskolázottsága mellett a tanulók kulturális tőkeszintjének lényeges befolyásoló tényezője a család kulturális tevékenysége, amikor a szülők, nagyszülők példáját követve választanak művészeti tevékenységet a gyermekek.

Tovább haladva a tanulmánykötetben Héjja – Lehotka - Dragony⁸ azt vizsgálja, hogy milyen rendszerességgel látogatnak a gyermekek színházi, bábszínházi, tánc- és néptáncelőadásokra, kiállításokra, valamint zenés gyermekműsorokra, és milyen attitűdök kapcsolódnak ezekhez a tevékenységekhez. Olvashatunk utalást Sági⁹ vizsgálata mellett Bocsi és mtsai¹⁰ kutatásairól is. Ez a kutatás azért is létfontosságú, hiszen megtudhatjuk azt, hogy eléggé kevés országos adat áll rendelkezésünkre a hazai általános iskolák színház és bábszínház-látogatási szokásairól. Ebből is látható, hogy hiányterületről beszélünk, ennek kutatása létjogosultságot követel. A bábszínházi előadások lehetnek azok a színterek, ahol a gyermekek először megismerkedhetnek azzal, hogyan is kell, avagy illik viselkedni kulturális helyeken. Életkori sajátosságaikból adódóan megállapíthatjuk, hogy a viselkedési szokások elsajátításának „előszobája” lehet ez a színtér. A tanulmány kitér a zenei ingerek fontosságára is, amelyben megállapították, hogy a mai gyermekek többsége sem mindennapjaiban, sem pedig otthon nem

⁷ BOURDIEU Pierre: *Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke = A társadalmi rétegződés komponensei*. Szerk. ANGELUSZ Róbert, Budapest, Új Mandátum, 1999.156-178.

⁸ Héjja Bella Emerencia – Lehotka Ildikó – Dragony Gábor: *Klasszikus kulturális szokások és attitűdök*. 71-90.

⁹ SÁGI Matild: *Kulturális szegmenció: „mindenevők”, „válogatósak”, „egysíkúak” és „nélkülözők”? Az „omnivore-univore” modell alkalmazhatósága Magyarországon = Társadalmi Riport 2010*. Szerk. KOLOSI Tamás – TÓTH István György, TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt., 2010.

¹⁰ BOCSI Veronika – KARASSZON Dezső – PUSZTAI Gabriella: *Zeneértő hallgatók a felsőoktatásban = Mediárium*, 6. évf., 1-2. sz., 2012, 68.

találkozik az értékes és igényes zenével.¹¹ Ezért is van nagy szerepe a zenét tanító pedagógusoknak, osztályfőnököknek, akiknek nagy feladata van az ízlés formálásában.

A tanulmány eredményeképpen pedig levonhatjuk azt a konklúziót, hogy a zenét tanuló fiatalok szignifikánsan többet látogatnak kulturális intézményeket, mint a zenét nem tanuló kortársaik.¹²

„A modern köznevelésben előtérbe került a tudományalapú megközelítés, és a művészeti tantárgyakban is a lexikális tudásanyag átadására koncentrálnak” – fogalmazza meg Váradi¹³. A művészeti oktatás során a pedagógus feladata azonban nemcsak az ismeret átadására, hanem az alkotásra, a tapasztalás élményének megteremtésére, az érzékenyítésre is kiterjed. Ennek fontosságáról olvashatunk Váradi tanulmányában, amely aprólékos részletességgel leírja a felnövekvő nemzedék extrakurrikuláris tevékenységeinek pozitív hatásait. Nagyon fontos megjegyeznünk, hogy a befogadást jelentősen befolyásolja az előadóművész teljesítménye és kvalitása, hiszen fontos részét képezi az előadásnak a metakommunikáció, amely kifejezésében hozzájárul az előadás magas színvonalához. A tanulmányban Váradi kiemelt fontossággal ír az Észak-Alföld régiójában fellelhető professzionális zenekarokról, amelyek nagymértékben hozzájárulnak az ifjúság zenei neveléséhez.

A kutatásban érdekes tényként megfogalmazódott, hogy az egyházi iskolák nagyobb figyelmet fordítanak a művészeti érzékenyítésre, tanulóiuk nagyobb arányban vettek részt élőzenei előadásokon és jobban kedvelik ezen jellegű rendezvényeket.

Bíró – Hörich – Szalai¹⁴ tanulmányában olvashatunk a család fontosságáról, mint elsődleges szocializációs tér. Amely nagy hatással van a gyermek kulturális érzékenységére. Erről egyébként szó esik Váradi korábbi

¹¹ MAROSZ Diána: *Van-e értelme emelt szinten ének-zenét tanítani? Avagy a mai magyar helyzet kicsit távolabbról nézve* = *PARLANDO*, 2013, 3. sz.

<http://www.parlando.hu/2013/2013-3/2013-3-33-Marosz.htm> (Letöltés ideje: 2021.04.26.)

¹² SZÜCS Tímea: *A zenetanulás aspektusai Kelet-Magyarországon = Elmélet és gyakorlat a neveléstudományok és szakmódszertanok köréből*. Szerk. KARLOVITZ János Tibor, International Komárno, Research Institute sro., 2018, 84-93. DOI: 10.18427/iri-20180012.

<http://www.irisro.org/pedagogia2018januar/22SzucsTimea.pdf> (Letöltés ideje: 2021.04.26.)

¹³ Váradi Judit: *Egy felmérés eredményei a tanulók részvételéről élőzenei hangversenyen és operaelőadáson*. 91-106.

¹⁴ Bíró István Ferenc – Hörich Balázs – Szalai Tamás: *Általános iskolai tanulók kulturális fogyasztása a társadalmi státusz függvényében* 107-126

kutatásában¹⁵ is, amely szerint megállapítást nyer az, hogy az a szülő, aki korábban maga is végzett művészeti tevékenységet, jobban támogatja gyermeke művészeti tanulmányait. Azonban nem szabad elfelejteni azt, hogy az összefüggések megértéséhez nem elegendő csak a család kulturális igényeinek, szükségének a feltárása, hiszen azt is több minden külső tényező befolyásolhatja (pl. anyagi háttér, szülők szabadidővel való rendelkezése). A tanulmány következtetéseképpen levonható az, hogy az extrakurrikuláris tevékenység sorából kiemelkedő a zenei foglalkozás, amelynek pozitív hatását a gyermekek matematikai és nyelvi képességeikben is megmutatkoznak. Ennek alátámasztásként számos hazai és nemzetközi tanulmányban olvashatunk. Ez a tény, hogy az iskolából kikerülve a fiatalok kulturális fogyasztása csökkenő tendenciát mutat következő kérdéseket vethet fel. Milyen törekvés szükséges a képzeletbeli görbe csökkenésére? Ezen a gondolatmeneten tovább haladva kijelenthetjük, hogy az egyenlőtlenségek mérséklésében az iskolára központi szerep hárul.

A tanulmánykötet következő írásában¹⁶ megerősítést kapunk ahhoz, hogy hiánypótló dokumentumról van szó, hiszen arra kevés vizsgálat tér ki, hogy a szülők tudják-e biztosítani gyermeküknek azt az anyagi és emberi háttérrel, amelyet a művészeti területek elvárnak. Ebben a kutatásban bizonyítást nyer az az elképzelés, hogy a figyelemre kiemelt szerep hárul mind az iskola, mind a szülői részről.¹⁷ A tanulmány sokrétűségét igazolja, hogy a szülők vizsgálatánál több háttérváltozó mentén történt az elemzés. Őket a kutató életkoruk, végzettségük, munkaviszonyuk, lakóhelyük, gyermekük száma szerint és szubjektív, valamint objektív anyagi tőke mentén is vizsgálta.

Péter – Radócz – Mike vizsgálatában¹⁸ bepillantást nyerhetünk a szülők művészeti múltjába és jelenébe. Azon belül is kiemelt figyelmet szentelve a felzárkóztatás és esélyegyenlőség problémakörének. A kutatás során a szülők

¹⁵ VÁRADI Judit: Felmérés a kulturális rendezvények látogatottságáról, valamint a gyermekek zenei ízlésére ható tényezőkről és zenei ízlésvilágukról = PARLANDO, 2013.3. SZ.

<http://www.parlando.hu/2013/2013-3/2013-3-21-Varadi.htm> (Letöltés ideje:2021.04.26.)

¹⁶ SZÜCS Tímea: *A kulturális tőke szerepe a művészeti nevelésben (háttérváltozók elemzése)*. 127-131.

¹⁷ ENGLER Ágnes: *A családi háttér szerepe a felsőfokú továbbtanulásban = Iskolakultúra*, 2010, 20. évf., 10. sz., 28-38.

¹⁸ PÉTER Csaba – Radócz József – Mike Ádám: *A szülők művészeti múltja és jelene*. 133-150.

iskolai végzettségének és a művészet jótékony hatásainak összefüggéseire keresték a választ. Eredményképpen levonható, hogy a családban az anyáknak van meghatározóbb szerepük a gyermek művészeti tanulmányaiban.

Szűcs és Péter írásában¹⁹ megismerhetjük, hogy napjainkban milyen hatással vannak a szülők gyermekeik művészeti tevékenységeire, amelynek eredményképpen megerősítést és egyfajta összekapcsolódást is figyelhetünk meg az előző tanulmányban tapasztaltakkal, miszerint az anyák meghatározó szerepet töltenek be a gyermekük művészeti tevékenységeiben. Elemzések alapján megállapítható, hogy lényeges különbségek vannak az otthoni és az extrakurrikuláris művészeti tevékenységek szocioökonómiai háttér összefüggései között. Az alapfokú művészeti iskolák számos támogatást nyújtanak a hátrányos helyzetű gyermekek számára, ám a szülők ennek ellenére gyakran nem merik beíratni a gyermekeiket ezekbe az intézményekbe, amelynek több feltételezhető okára is kitér a vizsgálat. Úgy gondolom, hogy a tanulmány kutatás utáni eredményei mégis rávilágítanak arra a tényre, hogy a művészeti szférában dolgozóknak - pedagógusok, intézményvezetők - még több figyelmet kell fordítaniuk a művészeti tevékenységeket végző intézménytípusok megismertetésére és szélesebb körben kell biztosítani a szülők részére a betekintést.

Váradí ²⁰ tanulmányának középpontjában a szülők kulturális fogyasztása állt. A tárgykörhöz tartozóan 17 kategóriára osztott kulturális rendezvényeken belül kereste a választ arra, hogy milyen rendszerességgel vesznek részt művészeti eseményeken és milyen háttérváltozók befolyásolják a kulturális attitűd alakulását. Váradí kutatásának eredményképpen megállapítható, hogy az életkor előrehaladtával az érdeklődés a populáris, szórakoztató műfajok irányából elmozdul a klasszikus műfajok irányába. Az elemzések széleskörű képet mutatnak a kulturális lehetőségekről (mozi, könyvtár, kiállítás, könnyűzenei koncert, színház, néptánc, tánc, bábszínház, népzenei koncert, hangverseny, opera). Érdekes eredményre figyelhetünk fel a vizsgálat során miszerint a táncelőadás az egyik legkevésbé vonzó az opera és a népzenei kulturális rendezvények mellett a diplomások körébe, valamint szintén meglepő eredményt hozott az is, hogy a diplomás anyák befogadóbbak a táncelőadások

¹⁹ SZŰCS Tímea – PÉTER Csaba: *A szülők hatása gyermekük művészeti tevékenységeire.* 151-170.

²⁰ VÁRADÍ Judit: *A szülők kulturális attitűdjének jellemzői.* 171-192.

tekintetében, mint az apák. A kutatás kitér azon kérdéskörre is, hogy a szülők gyermekeikkel közösen vesznek-e részt kulturális rendezvényeken, azaz a szocializációs folyamat során létrejön-e a kulturális belenevelődés. Az eredmény nem volt meglepő, hiszen a legtöbben a bábszínházat jelölték meg közös programként. Ez az a kulturális helyszín, amit a gyermek felügyelettel – adott esetben a szüleikkel - tud látogatni, bár kimagasló eredményt ért el a mozi, néptánc, tánc, népzene és könyvtár is. Véleményem szerint a kora gyermekkorban tapasztalt, s átélt élmények pozitívan befolyásolják a későbbi kulturális érdeklődésünket. Ezért fontos tudatosítani azt, hogy a szülőnek feladata és kötelessége – anyagi lehetőségeihez mérten – a művészetek alaposabb megismerésében és elsajátításában.

Márkus – Herczegh ²¹ DEXARTA-kutatás szolgáltatói oldalát vizsgálta. Fontosnak tartották a szolgáltatói és a közoktatási oldal összehangolt kérdőíves vizsgálatát, hiszen így még széleskörűbb képet kaptak a kutatás során. Kíváncsiságuk kiterjedt a pedagógusok hozzáállására is, miszerint hasznosnak ítélik a kötelező tanórán kívüli művészeti eseményeket és fontosnak tartják a diákok részvételt ezeken az eseményeken. A vizsgálat eredményeképpen tanulságként levonható, hogy a szolgáltatói és a közoktatási oldal jól, összehangoltan működik az északkeleti régióban.

A kutatások elemzései ábrákon, táblázatokon és grafikonokon is megtalálható, amelyek áttekinthetők és könnyen értelmezhetők. Minden egyes tanulmány egy adott tematika mentén épült fel, amely könnyíti az olvasót a kutatás megértésében, hiszen egy rövid bemutatással, absztrakttal kezdődnek. Majd ezt követi egy elméleti háttérvizsgálat és maga a kutatásban felvetett kérdésekre való válaszkérés. A kutatás eredményeit pedig a tanulmány végén összefüggéseiben kívánja taglalni a kutatócsoport. Minden egyes tanulmány végén található irodalomjegyzékben tudjuk követni az adott területre vonatkozó forrásokat. Ezek mindenképpen segítséget nyújtanak az olvasó számára, segíti a szakirodalomban való tájékozódást. Láthatjuk, hogy a kutatócsoport tagjai hivatkoznak régebbi felmérések eredményeire is, amely nélkülözhetetlen egy hiteles, reprezentatív kutatási munkában. A hivatkozások feltüntetése lábjegyzetben történik, amely még jobban segíti az érdeklődőt a kutatási munka megértésében, avagy az adott téma további elmélyülésében.

²¹ MÁRKUS Edina – HERCZEGH Judit: *A DEXARTA-kutatás szolgáltatói*. 193-208.

Ajánlom ezt a tanulmánykötetet minden olyan kutatónak, szakembernek, hallgatónak, doktoranduszoknak, kulturális és művészeti szolgáltatóknak vagy akár érdeklődő szülőnek, akik szeretnék hiteles képet kapni a jelen kor művészeti neveléséről, iskolán belüli és kívüli tevékenységek lehetőségeiről, szabadidős foglalkozásokban rejlő komplex személyiségfejlesztő alternatívákról.

***Barát-László Bernadett Erika** zongoratanár, kamaraművész diplomáját 2010-ben szerezte a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán, 2016-ban elvégezte a kántorképző tanfolyamot a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen, 2017-ben okleveles ének-zene tanárként az egri Eszterházi Károly Egyetemen szerzet diplomát, valamint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közoktatási vezető és pedagógus szakvizsga szakirányú továbbképzési szakot is elvégezte.

Jelenleg a püspökladányi Csenki Imre Alapfokú Művészeti iskola zongoratanára és a Debreceni Egyetem Gyermekevelési és Gyógypedagógiai Kar művésztanára.

2010 óta a Püspökladányi Református Egyházközség templom kántora, a Szolnoki Bartók Béla Kamarakórus énekese és zongorakísérője.

****Művészeti körkép – Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről**

E-könyv tartalom:

Előszó	7
Miért nem lehet művészeti nevelés nélkül sikeressé tenni a felnövekvő nemzedéket?	9
Váradi Judit – Hörich Balázs – Márkus Edina: <i>Az extrakurrikuláris művészeti tevékenységek és rendezvények lehetősége – A kutatás mintája és módszere...</i>	13
Váradi Judit – Kiss Julianna: <i>A művészeti nevelés kurrikuláris lehetőségei – Intézményvezetői tükör</i>	19

Sz. Fodor Adrienne – Kerekes Rita: <i>Művészeti tevékenység és önképzés – A művészetközvetítő pedagógus szakmai megújulásának lehetőségei</i>	37
Kiss Julianna – Bartalis Izabella – Borsos Blanka: <i>A tanulók extrakurrikuláris művészeti tevékenységei a háttérváltozók tükrében</i>	55
Héjja Bella Emerencia – Lehotka Ildikó – Dragony Gábor: <i>Klasszikus kulturális szokások és attitűdök</i>	71
Váradi Judit: <i>Egy felmérés eredményei a tanulók részvételéről élőzenei hangversenyen és operaelőadáson</i>	91
Bíró István Ferenc – Hörich Balázs – Szalai Tamás: <i>Általános iskolai tanulók kulturális fogyasztása a társadalmi státusz függvényében</i>	107
Szűcs Tímea: <i>A kulturális tőke szerepe a művészeti nevelésben (háttérváltozók elemzése)</i>	127
Péter Csaba – Radócz József Miklós – Mike Ádám: <i>A szülők művészeti múltja és jelene</i>	133
Szűcs Tímea – Péter Csaba: <i>A szülők hatása gyermekük művészeti tevékenységeire</i>	151
Váradi Judit: <i>A szülők kulturális attitűdjének jellemzői</i>	171
Márkus Edina – Herczegh Judit: <i>A DEXARTA-kutatás szolgáltatói oldalának vizsgálata</i>	193
Artistic Panorama	209

Impresszum

Művészeti körkép Kutatás a művészeti nevelés helyzetéről és lehetőségeiről, a tanórai és tanórán kívüli művészeti tevékenységről és rendezvényekről

Lektor: Pusztai Gabriella, Fényes Hajnalka

Angol anyanyelvi lektor: Donald Morse

Szerkesztő: Váradi Judit © Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet, 2020

© Szerkesztő, 2020

© Szerzők, 2020

ISBN 978-615-6192-15-8 MMA MMKI 1121 Budapest, Budakeszi út 38.

A kiadásért felel Kocsis Miklós, az MMA MMKI igazgatója.

A kutatás a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete támogatásával valósult meg.